

Vintersåing!

1

Hagen er i dvale – og hjernen på hagefolket går i spinn. Så mye vi skal rekke – våren er en travel tid. Hvorfor ikke begynne nå på vinteren, og få litt bedre tid til alt annet på våren.

Vi anbefaler vintersåing for de som ikke har plass til å så alt inne, og til de som har lyst til å få i gang plantene tidligst mulig.

Noen planter er konstruert slik at de slipper frøene på høsten, og så går de i dvale frem til jorden blir bar og varm nok til at de kan skyte skudd. Dette kan vi hageinteresserte utnytte.

Vi kan så ute på vinteren!

Eksempler på frø som egner seg til å sås på vinteren:

- Gulrøtter
- Salat
- Spinat
- De fleste staudene
- Urter
- Kålplanter
- og mange flere...

Fordeler med vintersåing:

- Du sparer plass inne.
- Plantene kommer i gang tidligere.
- Du får bedre tid på våren til andre ideer.
- Plantene blir herdet, da de vokser i takt med varme, sol og fuktighet.

1 Foto: Tore Fjeld/spirea.no

Hvilket utstyr trenger du for å så på vinteren?

- Plastkasse med lokk (husk å borre hull slik at vannet renner ut, og at det blir lufting)
- «Godteribokser fra matbutikken med lokk» (husk å lage hull til drenering og lufting)
- Melkekartonger
- Potter
- Jord
- Frø
- Snø

Gulrøtter - vinterså gulrøtter!

Gulrøtter tåler ikke å bli priklet og derfor sås de i melkekartonger.

- Skjær av toppen på melkekartongene (De trengs ikke å være skyllet godt. Melkerester gir bare næring til jorden.)
- Fyll melkekartongene med lett jord – gjerne blandet med sand.
- Strø gulrotfrø på toppen. Spre de så godt som mulig – gulrøttene kan tynnes etter som de vokser. De minste smaker jo bare nydelig. Dermed kan du også høste gulrøtter over lengre tid.
- Legg ett tynt lag med jord på toppen av frøene.
- Legg litt snø i bunnen av en plastkasse med lokk. Sett melkekartongene tett i tett ned i kassen.
- Legg ett tynt lag med snø over melkekartongene. Det gir gulrøttene nok fuktighet i overgangen fra vinter til vår. Har du ikke snø så må du huske å spraye med fuktighet over gulrøttene når det nærmer seg at det er varmt nok.
- Grav gjerne plastkassen ned i snøen en plass hvor den kan stå i fred til våren.
- Når plantene har kommet godt i gang på våren - setter man lokket litt på gløtt på dagtid.
- Når jorden er varm nok så flyttes melkekartongene over i pallekarmen eller i gulrotbed. Da skjæres det langs det ene hjørnet på kartongen fra topp til bunn med en stanlykniv og videre rundt bunnen. Plant de ned og vann godt. Vær varsom så dere ikke forstyrrer gulrøttene.
- Jorden som de plasseres i bør også være en løs type jord (jord uten stein og gjerne iblandet sand). Møter gulrøttene hardere jord vil de velge den letteste veien – opp igjen i jorden som var i kartongen. Da blir det en «krokgulrot». Selv om hindre i jorden gir gulrøtter med en uvanlig fasong – smaker de like godt og er morsomme å spise 😊.

Gulrøtter i pallekarm!

Til neste høst kan du så gulrøttene rett i pallekarmen like før frosten. Bre over et tynt lag med sandholdig jord. Husk å vanne og merke pallekarmen.

Vil du produsere egne gulrotfrø så må du la noen gulrøtter stå igjen til år 2 – da utvikler gulrøttene frø i egne frøstander.

Andre grønnsaker - vinterså andre grønnsaker (som kan prikles)!

Grønnsaker som kan vintersås er blant annet salat, spinat og kålplanter.

- Bruk det du har av emballasje som rømmebokser, melkekartonger, kjøttdeigbeger, vanlige pottes m.m. Noen lager egne «vekstpottes» av doruller eller avispapir.
- Fyll i jord.
- Spre over frøene. Disse må prikles når de kommer opp så det gjør ingenting om det er litt tett mellom frøene. Flere av spirene trives hvis de kan vokse tett når de er små, men foretrekker å bli mer selvstendige etter hvert.
- Legg ett tynt lag med jord på toppen.
- Sett «pottene» i en plastkasse med lokk. Husk å legge over litt snø, eller vanne lett når du har sådd.
- Legg på lokket og sett kassen ut på verandaen, i drivhuset eller under snøen. I områder hvor vinteren kan by på varmeperioder, så kan spirene bli litt lurt. Har du mulighet så plasser kassene i snø. Eventuelt plasser kassene slik at de ikke står i direkte vintersol.

Vær obs på vårsola!

Når vårsola kommer fungerer plastkassen som et drivhus. Det betyr at man må lufte (sette lokket på gløtt) og vanne. Noen krever litt forsiktig gjødsling. Nå blir spirene blir hardføre, men de tåler ikke å bli «kokt» i plastkassene. (Skjer det - har du fortsatt tid til å så rett i jorda 😊.)

Andre grønnsaker i pallekarm!

Salater, spinat og kålplanter kan sås rett i pallekarmen på høsten like før frosten, på lik linje med gulrøttene. Men husk å merke pallekarmen, for det er lett å glemme hvor man sådde hva. Det er viktig å gi disse pallekarmene et lokk, for å beskytte plantene mot nattefrost på våren og litt ekstra varme.

Les mer om å vinterså grønnsaker utendørs her:

<https://mariaberghestad.no/blogg/2019/01/10/vintersa-gronnsaker-utendørs>

Disse grønnsakene kan vi ikke så om vinteren!

Grønnsaker som er litt mer varmekjære kan ikke vintersås. De må sås inne! Eksempler er: Agurk, chili, pastinakk, aubergine, tomater og paprika.

Sommerblomster - vinterså sommerblomster, stauder og urter!

Hvilke sommerblomster, stauder og urter kan vintersås?

- Alle blomster som sår seg selv i hagen kan vintersås, for eksempel ringblomst, solsikker, revebjelle, akeleie og kornblomster.
- Stauder som gir frø, kan vintersås. Frøene tåler kulde. Noen frø trenger en kuldeperiode (stratifisering) for å spire. Husk at verdens frølager er fryst ned i Svalbard globale frøhvelv.

Sommerblomster, stauder og urter sås på samme måte som grønnsakene. De må prikles når de blir store nok. De fleste liker å stå sammen mens de er små, men trenger mer alburom når de vokser opp.

Små frø kan bredsås, mens store solsikkefrø sås enkeltvis i små begre. Solsikkene trenger raskt en voksepinne å strekke seg langsmed.

Snegler?

I områder med snegler må man sikre seg mot at de spiser opp de små spirene før plantene er blitt robuste nok. Gjennomsiktige kasser med lufte- og dreneringshull sikrer at sneglene ikke kommer inn når lokket er på. For å hindre at de kommer opp i kassene når det luftes på dagtid, kan man legge fiberduk/stoshj/finmaskede gardiner eller lignende over åpningen på kassa og feste det rundt med en strikk eller lignende.

Har man sådd rett i pallekarmen eller i bed, kan man også sikre at sneglene ikke får tilgang ved å ha veksttunneler som ligger tett ned til bakken/ gjerne med en karm nederst. Eller legg på tett lokk eller dekke over karmene.

**Lykke til med vintersåing,
hilsen Østre Toten frøbibliotek!**

